

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” w roku 2010

Na dzień 31 XII 201- Towarzystwo **liczyło 283 członków**, zatrudniało 7 osób w pełnym wymiarze godzin oraz jedną na 1/2 etatu. W roku 2010 Towarzystwo realizowało następujące działania:

Ochrona zagrożonych środowisk

Ochrona muraw napiaskowych w dolinie Bugu

- Złożono wniosek o płatność rolnośrodowiskową przysługującą do owiec rasy świniarka.
- Stado owiec świniarek w końcu roku liczyło 54 szt. Zwierzęta te wypasane są od wiosny do późnej jesieni na terenie rezerwatu „Kózki” w celu zapobiegania sukcesji na murawach napiaskowych.

Wierzby Głowiaste

W lutym TP „Bocian” po raz kolejny organizowało „Dni Wierzby Głowiastej”. Akcje odbyły się w Jakubowicach pod Proszowicami, Dziekanowie Polskim koło Łomianek (dwukrotnie) oraz Grabniku w gminie Kampinos. W akcjach uczestniczyło około 200 osób, ogłowiono blisko 90 wierzb. Współorganizatorami akcji byli: Fundacja „Ja Wisła”, Tylko Jeep Klub Polska, Mercedes Off Road Club – „M-ORC”, Tread Lightly Polska oraz Burmistrz Proszowic. Z roku na rok akcje mają coraz szerszy zasięg - w 2010 roku przyłączyło się także Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków ogławiając wierzby w Żywkowie.

Stawy w Kraśniczej Woli

W 2010 roku podpisano z Nadleśnictwem Chojnów umowę dzierżawy stawów w Kraśniczej Woli w celu utworzenia Ostoi Przyrody TP „Bocian”. Towarzystwo wydzierżawiło 36,34 ha wód stojących (stawów) i nieużytków na cele niekomercyjne, czyli w naszym przypadku na cele ochrony przyrody, za symboliczną opłatę – 1 zł/ha plus VAT.

W tym roku kontynuowaliśmy prace zmierzające do utrzymania i odtworzenia budowli wodnych, dzięki którym może funkcjonować ekosystem stawowy. Udrożniono przejazd przez groblę stawu „Gęgawa” - usunięto samosiewy osiki i wierzby z grobli na odcinku ok. 400 m, a w ten sposób pozyskano ok. 6 m³ drewna. Dzięki temu można było dokonać napraw grobli uszkodzonej przez bobry, zasypano kilkanaście nor i wyrw. Przeprowadzono dwukrotne koszenie korony grobli tego stawu. Działania te spowodowały zaniechanie przez bobry rycia nowych nor, jak na razie noro-żeremie jest w miejscu niekonfliktowym. Prowadzono regularne kontrole stanu urządzeń, średnio raz w tygodniu. Naprawiono zdewastowane w czerwcu, przez kłusowników stawidło. Przeprowadzono inwentaryzację awifauny lęgowej stawów.

Łąki Kazuńskie.

Wykoszono ok. 3 ha opuszczonych łąk, wysoki tegoroczny poziom wody uniemożliwił wykoszenie większego areału, były to jedyne 3 ha skoszone w tym rejonie, nikt inny nie podjął się koszenia, gdyż sprzęt mechaniczny nie mógł wjechać na łąki. Na Jeziorze Górnym zwodowano po raz kolejny platformy dla rybitw czarnych, drugi sezon funkcjonowała też sztuczna wyspa dla rybitw rzecznych i białoczelnych, którą poddano drobnym naprawom. Platformy dla rybitw czarnych w tym roku zajęły mewy śmieszki (11 par) a na platformie żwirowej gniazdowało 12 par rybitwy rzecznej. W gospodarstwie sąsiadującym z łąkami, przystosowano pomieszczenie na poddaszu chlewni do przetrzymywania czasowego sowy płomykówki, która tu adoptowała się do życia na wolności, po okresie przystosowawczym odblokowano wylot z budki na zewnątrz, w ten sposób udało się przywrócić naturze ptaka przekazanego przez Ptasi Azył z warszawskiego ZOO.

Ochrona zagrożonych gatunków

Ochrona bociana białego

- Prowadzono remonty zagrożonych gniazd na terenie województwa mazowieckiego: 100 cięć pielęgnacyjnych drzew wokół gniazd, do których bociany miały utrudniony dołot, ustawiono 25 wolnostojących słupów w miejsce gniazd, które uległy zniszczeniu.

- Wyplątano sznurki z około 200 gniazd różnego typu, z dwu wyplątano pisklęta.

- Wymieniono tzw. rozłączniki oraz zmodernizowano stacje transformatorowych.

Przeprowadzono je na 30 słupach średniego napięcia, co znacznie zmniejszyło śmiertelność bocianów na liniach energetycznych na Mazowszu..

- Zinventaryzowano gniazda bociana białego w Warszawie; w gminach: Suchożebry, Mokobody, Wodynie, Kotuń (powiat siedlecki), Jabłonna Lacka (powiat sokołowski), Olszanka, Huszlew, Łosice, Platerów, Stara Kornica, częściowo Sarnaki (powiat łosicki). W gminach Mokobody i Suchożebry odnotowano wyjątkową liczbę młodych (na 84 gniazda w 14 znajdowało się po 5 młodych, w jednym sześć. W Rezerwacie Biosfery Puszcza Kampinoska (Kampinoski Park Narodowy wraz z otuliną oraz kilka gniazd przy otulinie, powierzchnia 76 233 ha) w sezonie 2010 skontrolowano 133 gniazda, z których 70% było zajęte. Odnotowano dwa nowe gniazda.

- Zaobraczkowano 200 młodych bocianów białych z rezerwacie Biosfery Puszcza Kampinoska.

- Zorganizowano seminarium dla przyrodników i służb energetycznych z Polski, Białorusi i Ukrainy oraz wizyty studyjne na Białorusi i Ukrainie.

- Na początku maja tradycyjnie jak każdego roku odbył się rajd rowerowy „Szlakiem bocianich gniazd” po terenie gmin Suchożebry i Mokobody, w którym wzięło udział około 70 osób, w tym uczniowie ze szkół podstawowych w Zbuczynie i Krześlinie.

- Gromadzono materiał zdjęciowy do filmu o bocianie białym oraz przygotowywano wydawnictwa projektowe w postaci folderów o bocianie w wersjach: ukraińskiej, białoruskiej i polskiej.

- Przywieziono z terenu około 30 bocianów białych. Były to najczęściej osobniki porażone prądem.

- Wydano kalendarz z bocianem białym na rok 2011 w nakładzie 900 egzemplarzy.

- W roku 2010 ukazało się 6 artykułów popularyzujących projekt w „Tygodniku Siedleckim”(4 artykuły), „e! Stillo”, „Moja Firma”

Ochrona błotniaka łąkowego

- Zarejestrowano 96 par lęgowych, czynną ochroną objęto 29 gniazd.

- Wspierano finansowo (zwrot kosztów paliwa) czynną ochronę gniazd błotniaka łąkowego w woj. zachodniopomorskim, opolskim, powiecie kolneńskim, działdowskim oraz białostockim.

- Kontynuowano monitoring błotniaka łąkowego na 8 powierzchniach próbnych.

- W czerwcu i lipcu śledzono jednego samca wyposażone w nadajniki radiotelemetryczny.

- W marcu zorganizowano warsztaty robocze dla osób uczestniczących w projekcie ochrony błotniaka łąkowego.

- Spreparowano 250 wypluwek błotniaka łąkowego zebranych w sezonie lęgowym 2010.

- Napisano dwa artykuły o ochronie błotniaka łąkowego do prasy lokalnej oraz dwa do pisma naukowego *Raptor Slovak Journal*.

- Uruchomiono nową stronę projektu pod adresem www.pygargus.pl

- Wydano dwa newslettery PYGARGUS.

- We wrześniu przygotowano i złożono wnioski do Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych na konkurs „Ochrona siedlisk i gatunków in situ”. Złożono również wnioski na dofinansowanie działań w sezonie 2011 do WFOŚiGW w Warszawie oraz WFOŚiGW w Lublinie.

- Przeprowadzono 8 prelekcji dla rolników o programach rolnośrodowiskowych oraz ochronie błotniaka łąkowego.
- Wydano kalendarz na rok 2011 z błotniakiem łąkowym (nakład 2000 egz.).

Ochrona pustułki

- Skontrolowano 486 skrzynek na terenie 16 powiatów oraz 4 miast. Stwierdzono w nich występowanie 6 gatunków zwierząt: pustułka (168-172 skrzynek, czyli ok. 35%), sójka (38-40 skrzynek, ok. 8 %) oraz grzywacz, gołąb miejski, uszatka, puszczyk, śpiewak i wiewiórka.
- Zebrano informacje o występowaniu 48-51 stanowisk pustulek poza budkami z terenu powiatów, gdzie są zawieszane i kontrolowane nasze skrzynki.
- Ustalono wielkość lęgów dla kilkudziesięciu gniazd.
- Zaobrączkowano w sezonie 115 piskląt pustułki – większość w skrzynkach lęgowych.
- Interweniowano przy 86 potencjalnych stanowiskach, w tym: powieszono 41 nowych skrzynek – głównie w zastępstwie starych, część wyremontowano oraz obcięto gałęzie utrudniające dołot do budek przy wszystkich skrzynkach na drzewach.
- Przeprowadzono kilka prelekcji dla ok. 400 osób dotyczących ochrony pustułki (3 w powiecie łowickim, kilka w pow. węgrowskim oraz w Siedlcach).
- Zorganizowano spotkanie dla osób działających w programie ochrony pustułki, mające na celu wymianę doświadczeń, skontrolowanie części skrzynek w pow. siedleckim oraz poinformowanie o założeniach dalszych działań związanych z ochroną gatunku. W spotkaniu wzięło udział 17 osób.
- Ukazały się trzy artykuły nt. ochrony pustułki – dwa w Tygodniku Siedleckim oraz jeden w Nowym Łowiczaninie.
- Złożono wnioski na czynną ochronę pustułki w pow. łukowskim do WFOŚiGW w Lublinie.
- Podjęto działania zmierzające do uruchomienia kamierki internetowej w jednej ze skrzynek zajmowanych przez pustułki na terenie Siedlec.
- Przeprowadzono inwentaryzację na terenie gminy Wodynie (pow. siedlecki), gdzie nie ma jeszcze skrzynek dla pustulek, mającą na celu wykrycie ewentualnych stanowisk tego gatunku.
- Wykonano 20 kolejnych skrzynek, które czekają na powieszenie w terenie.
- Przygotowane zostało logo projektu.
- Uczestnictwo w regionalnym zjeździe grodzieńskiego Oddziału APB – partnera BirdLife International na Białorusi (w Grodnie) z pokazem prezentacji pt. „Jak skutecznie chronić pustułkę”.
- We wszystkich pracach związanych z ochroną pustułki brało udział 64 osoby.

Ochrona płomykówki

- Skontrolowano 170 stanowisk płomykówki w Polsce środkowo-wschodniej, w części skrzynek (w których zachodziła taka potrzeba) usuwano nagromadzony materiał (wypluwki, patyki i śmiecie naniesione przez kawki i gołębie).
- W 40 obiektach wymieniono stare skrzynki lęgowe na nowe.
- Skrzynki lęgowe powieszono w 40 obiektach (potencjalnych miejscach lęgowych).
- Dodrukowano 10 000 egz. folderu o sowach.
- Udział w III Ogólnopolskiej Konferencji „Sowy *Strigiformes* Polski” – referat pt. „Ochrona płomykówki w Polsce środkowo-wschodniej”.

Ochrona bielika, orlika krzykliwego i kani czarnej na terenie woj. mazowieckiego

W ramach projektu koordynowanego przez Komitet Ochrony Orłów skontrolowano na Mazowszu łącznie 40 stanowisk ptaków szponiastych. Stanowiska położone były na obszarze 14 nadleśnictw, Kampinoskiego Parku Narodowego oraz także na terenach prywatnych. W pracach terenowych uczestniczyło 24 osoby.

Ochrona nietoperzy

- W ramach monitoringu nietoperzy, wraz z Ogólnopolskim Towarzystwem Ochrony Nietoperzy, skontrolowaliśmy około 200 zimowisk tych ssaków.
- Przy warszawskim biurze Towarzystwa funkcjonuje Sekretariat Porozumienia dla Ochrony Nietoperzy, zaś Przewodniczącym Rady Przedstawicieli PON był Marek Kowalski.

Ochrona przyrody w miastach

Ochrona ptaków w budynkach

- W Warszawie i okolicy wykonaliśmy opinie ornitologiczne dla 189 budynków, zaś nad 5 budynkami prowadziliśmy nadzór w okresie lęgowym.
- Z naszą pomocą do RDOŚ w Warszawie trafiło 48 wniosków o zgodę na odstępstwa do zakazów wynikających z ochrony gatunkowej ptaków (przede wszystkim były to zgody na niszczenie siedlisk).
- Dzięki dofinansowaniu m.st. Warszawy wydaliśmy nowy – ulepszony folder o ochronie ptaków gniazdujących w budynkach. Trafił do urzędów dzielnic, strażaków, strażników miejskich, policji, organizacji pozarządowych. Nakład 20 000 szt.

Inne działania

- W Warszawie i okolicach czyszczeniom i konserwacji poddano 1850 budek.
- W Forcie Bema postawiono karmnik dla ptaków.

Obrączkowanie kawek

Trzeci sezon kontynuowano kolorowe obrączkowanie kawek w Warszawie. Prace są prowadzone w parkach Woli i Bielani, w których kawki gnieźdzą się w skrzynkach lęgowych oraz na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Broniewskiego, gdzie w jednym z bloków zainstalowano skrzynki lęgowe w okienkach strychowych. W 2010 roku zaobrączkowano 70 ptaków. Prace są prowadzone wspólnie z Muzeum i Instytutem Zoologii PAN w Warszawie.

Celem obrączkowania jest poznanie migracji młodych kawek oraz zasiedlania budek lęgowych przez ten gatunek.

Edukacja przyrodnicza

Wydawnictwa:

- Biuletyn TP „Bocian” Kraska nr 17 (1-2/2009) – nakład 1.500 egz.
- Kalendarz na rok 2011 z błotniakiem łąkowym, nakład 2.000 egz.
- Kalendarz na rok 2011 z bocianem białym, nakład 500 egz.
- Przeprowadzono 8 prelekcji dla rolników na temat programu Rolnośrodowiskowego oraz ochrony błotniaka łąkowego
- Emisja filmu „Błotniak łąkowy – arystokrata pól” na kanale Planete. Film był emitowany 10 razy.
- Folder edukacyjny „Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach”, nakład 20.000 egz.
- Ulotka o Towarzystwie Przyrodniczym „Bocian”, nakład 20.000 egz.
- Kalendarzyki listkowe (9 wzorów), nakład 500 egz. każdy.

Szkolenia, prelekcje

Przeprowadzono prelekcje o ochronie przyrody w 14 placówkach oświatowych (szkoły średnie, gimnazja, szkoły podstawowe, przedszkola) – łącznie około 35 godz. lekcyjnych oraz w siedzibie Wigierskiego PN, w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Sękocinie i na spotkaniu z mieszkańcami w Podkowie Leśnej.

Ponadto latem (w sierpniu 2010), w ramach projektu edukacyjnego „Przyroda wokół mnie – warsztaty przyrodniczo-fotograficzne dla młodzieży” członkowie Towarzystwa prowadzili warsztaty przyrodnicze w Stoczku dla uczniów gimnazjów z terenu powiatu węgrowskiego (9 szkół) oraz przeprowadzili jesienią w tych szkołach

spotkania z zakresu: ornitologii, entomologii, herpetologii i botaniki (108 godzin lekcyjnych).

Zaprezentowano działalność Towarzystwa na Polach Mokotowskich w ramach obchodów Dnia Ziemi.

Inwentaryzacje przyrodnicze i oceny oddziaływania

Inwentaryzacja ornitologiczna doliny Krzny (na odcinku ujście Klukówki do Krzny – Neple) w celu zaktualizowania danych w SDF, utworzenia ostoi IBA oraz Natura 2000.

Polska Kartoteka Przyrodnicza

W roku 2010 do kartoteki on-line zostało wpisanych ponad 9.500 obserwacji przyrodniczych – głównie ptaków, w tym 654 to wyniki obserwacji z kontroli skrzynek dla pustułki (większość – 393 dotyczy sezonu 2010, pozostałe 261 – to wyniki z poprzednich sezonów). W obserwacjach tych uczestniczyło 351 osób.

Działania interwencyjne

Poza 30 bocianami przywoziliśmy z terenu inne gatunki ptaków; myszołów, uszatka, puszczyk, śmieszka, gołąb miejski, krogulec, błotniak stawowy. Część z nich przekazaliśmy do Azylu dla Ptaków przy warszawskim Ogrodzie Zoologicznym.

Pozostałe działania

W ramach kompensacji południowej obwodnicy Warszawy powieszono 200 budek w nadleśnictwie Chojnów.